

Lunteren.

De naam alleen is reeds in staat honderden in ons land, jongeren en ouderen, met geestdrift te vervullen, wegens de heerlijke herinneringen, die zij aan Lunteren hebben.

Het dorpje zelf is daarvan niet de oorzaak, hoe schoon en aantrekkelijk ook gelegen aan den grooten straatweg, met aan alle zijden heide en dennenbosschen en korenakkers.

Lunteren is het geestelijk centrum geworden van een steeds zich verder uitbreidende en verdispende zendingsbeweging; het is de haard geworden, welke de zendingsliefde warm houdt en toenemen doet in kracht.

Buiten het dorp, op slechts 20 minuten afstand van het station, liggen de houten barakken, waar de belangstellenden in de zending in den zomer hun vergaderingen houden, en door deskundige leiders met de verschillende zendingszaken op de hoogte worden gebracht. Het hoofdgebouw met de niet schitterend klinkende bel op het dak bevat de groote vergaderzaal en eenige kleinere vertrekken; de lange eetaal met de daaraan verbonden keukens kan aan lange tafels een kleine 200 gasten bergen; twee barakken in kleine kamertjes verdeeld zijn voor de vrouwelijke deelnemers, terwijl er voor de mannen slechts één is; ook is er nog een afzonderlijk gasten-kwartier voor de sprekers en enkele genodigden. Daar, midden op de heide, en temidden der geurige dennen, komen in twee, en dit jaar reeds in drie conferenties, uit alle deelen van ons land bijeen zij, die zich willen laten opvoeden in de zendingskennis.

Deze zendingsstudie-conferenties danken wij aan den Zendingstudie-Raad. In 1910 nam hij daartoe het initiatief. Het duisenaar Clubhuis te Lunteren werd bereidwillig afgestaan. Op 60 deelnemers werd gerekend. Doch zie, 160 belangstellenden gaven zich op: onderwijzers, predikanten, kantoorklerken enz. enz. Maar bezwaar leverde dit allernijnt op; in het dorp kon logies worden verkregen, en een tent, buiten het clubhuis opgericht, bood gelegenheid voor de talrijke bezoekers om te eten en te drinken. Aan het einde dezer eerste wel geslaagde conferentie mocht het *Soli Deo Gloria* worden uitgeroepen.

Reeds in 1911 werd de behoefte aan twee conferenties gevoeld, in 1912 en 1913 eveneens. Het bleek duidelijk, dat de conferentie levensvatbaarheid had. In 1914 was weer alles voor twee conferenties in orde gebracht, toen de oorlog uitbrak en alles in de war stuurde. Maar in 1915 vatte de Z. S. R. zijn taak weer op. Toen was Doetinchem de uitverkoren plaats. Daar schijnen minder aangename dingen te zijn gebeurd, waardoor de gereformeerde deelnemers zich gegriefd konden gevoelen. Dat de Z. S. R. daaraan geen part of deel had, spreekt vanzelf, maar een enkele spreker had de voorzichtigheid uit het oog verloren. Na dien tijd is zulks niet weer voorgekomen. Zeist zag in 1916 de conferentie, Ermelo in 1917 en 1918; in dat laatste jaar had men zelfs den moed weer twee conferenties te houden, niettegenstaande de benauwende distributie.

In 1919 kwamen men echter in de ruimte en tot rust; de barakken werden gekocht, en op een heerlijk plekje in het Buurtbosch neergezet, en nu kan reeds worden gezegd, dat, ook door het vernieuwen der gebouwen aan vereenigingen, die daar wenschen te vergaderen, zij ruim hun rente opleveren. Ook stijgt het aantal deelnemers ieder jaar, zoodat dezen zomer drie conferenties moesten worden ingericht.

Het is een zeer gemengd gezelschap, dat te Lunteren samenkomt. Alle rangen van de maatschappij schier zijn vertegenwoordigd, daar de kosten van deelneming uiterst gering zijn. Moge het overwegend deel der conferentie Hervormd zijn, een sterke minderheid is Gereformeerd, en de Lutherschen ontbreken ook niet. Hoe ook in richting verschillend, allen staan op den grondslag van het Evangelie van Christus en gevoelen den ernst van het gebod: Predikt dat Evangelie aan alle creaturen! De sprekers onthouden zich natuurlijk van al datgene, wat een deel der deelnemers zou kunnen kwetsen; b.v. een ethische zal den gereformeerde niet beschuldigen van intellectuelisme, wat anders in die kringen nog al eens geschiedt, maar een gereformeerde zal het aanvalsfront niet tegen de ethischen keeren; de gemeenschappelijke vijand is daar het ongelooft, en het gemeenschappelijke ideaal om Christus te prediken aan heidenen en mohamedanen.

Dit leidt er niet toe, dat de sprekers hun gevoelen verloochenen, maar alleen tot het op den voorgrond schuiven van hetgeen vereenigt. Op een ander terrein worden de degenen gekruist tusschen degenen, die te Lunteren samen psalmen en gezangen zingen, werken en bidden. Echter kan het niet uitblijven, dat meermalen het persoonlijk afwijkend gevoelen voor den dag treedt, al blijft het kweitsend propageeren afwezig; bovendien houdt men in den omgang met elkander geen blad voor den mond, zoodat in de onderlinge gesprekken meermalen een vurig debat ontstaat over de verschillende overtuigingen. Toch blijft de broederlijke toon overheerschend; als er iemand hatelijk wordt is dit

beaust uitsondering, en handelt hij tegen den toon der conferentie.

Schuilt er in dit omgaan met andersdenkenden, en het hooren van afwijkende meeningen geen gevaar? Sommigen vreezen, dat vooral onze niet stevig genoeg onderlegde jongemenschen met de ethische gedachten zullen besmet worden, en onder de bekoring zullen komen van het eenigszins mystieke waas, dat over het ethisch denken en gevoelen schijnt te hangen.

Wij willen dit niet geheel tegenspreken. Daarom kan ik zeer goed begrijpen, dat enkelen de gedachte hebben geopperd, dat de gereformeerde zelf een zendingsstudie-conferentie zouden organiseren; ook geloof ik, dat wij er toe in staat zouden zijn. Maar zoolang de conferenties te Lunteren ingericht blijven als tot dusver, zou ik ten eerste betreuren, indien zulks geschiedde. De voordeelen van deze samenwerking overtreffen de nadeelen zeer verre. Er zijn maar weinig terreinen, waarop de verschillende nuances der positieve christenen kunnen samenwerken, zoodat wij met dankbaarheid deze gelegenheid moeten aangrijpen; de tijden zijn zeer somber en de toekomst is donker; steeds drierster steekt de vijand zijn kop op; de afval wordt allereuwe groter; daarom hebben de geloovigen elkan- der te steunen, en, waar dit mogelijk is, de gemeenschap der heiligen te beoefenen. Te Lunteren wordt de eenheid der christelijke kerk ten deele zichtbaar, en wordt krachtig gevoeld, dat wat scheidt tijdelijk is, terwijl wat vereenigt blijft.

Daarbij doet de Z. S. R. al het mogelijke, om allen recht te laten wedervaren. Hervormde en gereformeerde en luthersche sprekers treden op; al wat kwetsen kan wordt met kracht geweerd; zij zijn dan ook op samenwerking sterk gesteld, en zouden het innig betreuren, indien de gereformeerden zich afscheidden. Natuurlijk, wanneer andersdenkenden aanvallend optreden tegen onze overtuiging, dan zou de scheidbrief moeten worden gegeven, maar daarvan is geen sprake; als een spreker dat deed tegen den uitdrukkelijken wensch van den Z. S. R. in, zou hij nooit meer worden verzocht op te treden.

Zijn er dan o.i. geen verbeteringen aan te brengen? Zeker; al ben ik allernijnt tegen het zingen van gezangen in onderlinge samenkomsten, toch mogen de psalmen niet worden vergeten, wat wel eens gebeurde. Ik zeg er dadelijk bij, dat, toen ik op de conferentie van dezen zomer hierop de aandacht van den leider van het zangkoor vestigde, er onmiddellijk met ons verlangen gerekend werd; het was niet met opzet nagelaten. Ook behoort naar onze meening, waar zulk een groot aantal deelnemers leden van de Genf. Kerken zijn, op elke conferentie gelegenheid te zijn om die deelnemers in studiering of cursus met de geref. zending op de hoogte te doen komen. Dit jaar was alleen op de derde conferentie een cursus over de zending op Midden-Java; deze had op alle drie conferenties behoren gehouden te worden; er is niet aan te twijfelen, dat er voldoende animo voor zijn zal, al geeft men zich vooraf niet bepaaldelijk voor dien cursus op. Ook zou het wellicht gewenscht zijn, om bij de keuze van onderwerpen voor referaten niet te eenzijdig aan de „home base“ te denken, maar zendelingen met verlof te laten spreken over een actuele kwestie op het zendingsveld, b.v. pandita djawa enz.

Het zou voor sommige zwakke broeders en zusters misschien gevaarlijk kunnen zijn een week in deze conferentie-sfeer te leven, maar loopen de zulken niet overal, waar zij komen, gevaar? Ook vergeet men niet, dat er na de referaten en op de cursussen altijd overvloedig gelegenheid is van gedachten te wisselen, waarvan o.a. ook de geref. deelnemers gebruik maken, om iets recht te zetten, wat naar hun meening wat scheef getrokken werd; dit is ook een groote sleut voor de zwakken.

Maar afgezien hiervan zijn de voordeelen te groot, om ons terug te trekken. Wij wezen reeds op de eenheid, die daar openbaar wordt. Ook wordt er de kennis van de zending vermeerderd. Het doel, om op te voeden wordt bereikt. De gezichskring wordt reusachtig verwijd, terwijl de omgang met andersdenkenden, die nochtans hetzelfde dierbare geloof deelachtig zijn, ongemeen opbouwend werkt.

Kennis is alzoo niet het eenige wat wordt gezocht; men streeft ook naar verdieping van het geestelijk leven en versterking van het gebedsleven; daarom worden er toespraken over stichtelijke onderwerpen gehouden, en is het late avonduur voor bidstond gereserveerd, waarmee wij nu niet zoo dweepen.

Genotvol en leerrijk is het tevens met de aanwezige zendelingen te kunnen spreken, en met de leiders van de zendingsactie in ons land; predikanten en allen, die in de geestelijke ontwikkeling van ons volk een taak hebben, plukken van dien omgang de rijkste vruchten der conferentie.

Ook neemt de studie niet zooveel tijd in beslag, of er is nog voldoende gelegenheid om van de heil te genieten; zelfs wordt voor gepaste ontspanning eveneens gezorgd.

Er ware nog veel meer te zeggen, maar ons artikel werd reeds te lang, en nu het genoemde is het wel mogelijk zich een oordeel te vormen, van den Z. S. R., de heer J. W. Gunning te Utrecht, Domplein 25, aan geen doovemansoor kloppen.

Stelle onze God „Lunteren“ bij den voortduur ten zegen van onze vaderlandsche zendingsactie.

A. J. P.

J. D. WIELENGA.

LITERATUUR EN KUNST.

Moderne letterkunde en Christelijke opvoeding.

Wat leest ons Christenvolk?

VII.

Wij staan dus voor het feit, dat op de hoogere inrichtingen van christelijk onderwijs de leerling officieel en opzettelijk in aanraking wordt gebracht met de eertijds in onzen kring gevloekte school van '80, en dat dit contact niet wordt gelegd door een enkel noemen van de namen dezer revolutionaire letterkundigen, maar door een in gemeenschap brengen met den geest der „tachtigers.“ Er ontbreekt niets aan de volledigheid. Wie aan de leerlingen de „Historische Scheis van de Nederlandsche Letterkunde“ van Dr. Vooy's in handen geeft, zet de poort van deze moderne cultuur voor de lezers van dit boekje waggewijd open, en levert haar kunstenaars, om zoo te zeggen met huid en haar, aan hen over.

Natuurlijk zal de christen-leeraar niet nalaten voor zijn discipelen rijp en groen te ziften en te waarschuwen voor de boeken, die in de letterkundige gif-kast hooren te staan, maar aan het feit, dat ook de allersmerigste romans in zijn hand- leiding met volledige titel worden vermeld, kan hij niets veranderen, en bij de zielkundige gesteldheid van het kind is het gevaar niet denkbeeldig, dat het verboden boek tot kennismaking lokt.

Let wel, wij spreken hier niet over de beginselvraag, hoe wij over het gebruik van een dergelijk handboekje op een christelijk instituut uit een opvoedkundig oogpunt moeten oordeelen, wij noemen enkel het feit, dat de leerling door dit boekje den sleutel tot de heele bibliotheek van de moderne letterkunde in handen krijgt, of althans in staat gesteld wordt dien te vinden, opdat de lezer wete, dat de voorstelling alsof Gerdes en Smyt- gelt de alleenheerschers zouden zijn op het gebied der literatuur in onzen kring niet van eenzijdigheid is vrij te pleiten.

Wij kunnen nog een stapje verder gaan.

Het zou op zichzelf denkbaar zijn, dat de ortho- doxe leerling op school alleen uit een handboek de namen en titels op het terrein der moderne letterkunde leerde en voorts in het algemeen in de geestesrichting der moderne schrijvers werd ingewijd, zonder dat hij de voortbrengselen dezer beweging zelve onder oogen kreeg.

Men kan letterkunde leeren zonder de schrijvers zelf te lezen.

Daarom wil ik de aandacht vragen voor het feit, dat onze christelijke jeugd al vroeg op school de „modernen“ ook in hun eigen taal ontmoet.

Als voorbeeld moge dienen de op verschillende christelijke gymnasia en burgerscholen ingevoerde bloemlezing van D. Wouters, getiteld „Neerlandia.“

In den in de eerste klas gebruikten bundel vallen alleen op de namen van de moderne realisten Frans Netscher en Bernard Canter, en vooris van de pessimistische dichteres Helène Swarth, maar in den bundel, waaruit de leerlingen der tweede klas lezen, is het rijtje groter, en ontmoet ge de ook typische moderne auteurs: Ina Boudier—Bakker, G. van Hulzen, Fr. van Eeden, M. Sabbe, M. J. Brusse, C. S. Adama van Scheltema, terwijl eindelijk in den slotbundel van „Neerlandia“ aan de leerlingen der hogere klassen stukken worden voorgezet van W. Kloos, Louis Couperus, P. C. Boutens, Alb. Verwey, F. Timmermans, Lod. van Deyssel, Jac. van Looy.

Het behoeft zeker niet afzonderlijk te worden verzekerd, dat de samensteller dezer bundels uitsluitend stukken heeft genomen, waarin niets aanstootelijks voorkomt, maar natuurlijk was het onmogelijk te vernijlen, dat citaten werden aangehaald uit boeken, die overigens beter voor den leerling met zeven zegels gesloten bleven, en ook hier bestaat gevaar, namelijk, dat wie eens van de wateren der moderne letterkunde heeft geproefd, ook elders drinken wil. De ervaring leert, dat wie de aanha- ling uit een boek smakelijk vindt, belust wordt het werk in zijn geheel te lezen.

Belangwekkend, en belangrijk voor ons onder- zoekdoel, is ook de vraag, op welke wijze de docent persoonlijk van dit onderwijsmateriaal gebruik maakt in de klas.

Ik wil daarom citeeren uit het schrijven van een leeraar in de letterkunde op een christelijke inrichting, mij als antwoord op een informatievraag welwillend toegezonden.

Deze vakman bespreekt met zijne leerlingen eerst in het algemeen het geestelijk leven in de 19de eeuw en daarna speciaal de beginselen der „tachtigers“, o.a. Jacques Perk, zijn leven, kunstopvatting en poëzie. Hij laat lezen de „Iris“ en „Mathilde“ van Perk, voorts stukken van Kloos en Van Eeden. Gelezen en besproken wordt o.a. „Ellen, een lied van de smart.“

Ook de socialistische modernen: Herman Gorter, Henriëtte Roland Holst en Adema van Scheltema krijgen een beurt.

Wat
natura
leest
Deyss
Nog
zing
van
Ik
Mull
Mar
Fres
Alb
Lou
Edw
P.
J.
Au
G.
Stij
stekin
Mar
G.
Mer
van d
schitt
Tee
sieve
ziel v
verzo
de pl
moder
veerb
docht
moet
acht
wordt
We
naar
hoeve
moder
hier l
Het
aan
Vruch
energ
Costa
de m
bond
de m
ging
toega
een p
Perk
van l
schrij
vende
En z
in Al
lijk
Kring
soort
venin
kome
Ho
over
motiv
haar
de p
kome
zin a
lijke
verkl
jaren
van
lan
oef
(ik s
„M
kring
tot h
genie
woor
ment
onze
Vo
bepa
voor
ineer
kund